

Gary R. Hilderbrand, paisatgista

“La visió romàntica de la natura ja no ens és vàlida”

Nascut a Nova York el 1956, Gary R. Hilderbrand és director de Reed Hilderbrand i professor adjunt a l'Escola de Disseny de Harvard des del 1990. Ha publicat nombrosos assajos a la premsa i en llibres i forma part de la redacció de les prestigioses revistes *Landforum* i *Harvard Design Magazine*. Entre els seus principals projectes destaquen la rehabilitació del Christian Science Plaza, a Boston, i del cementiri de Mount Auburn; les intervencions al museu d'art Taft, a l'escola Sterling and Francine Clark i a l'Arboretum Arnold, de la mateixa Universitat Harvard, i també un dels projectes, finalment no escollit, per a la 'zona zero', a Manhattan. Gary Hilderbrand és un paisatgista que ha reflexionat a fons sobre les possibilitats i els límits d'una professió que viu amb passió.

Els ordinadors i la civilització de la imatge estan influint en la nostra visió del paisatge

Els paisatgistes volem un món saludable, sostenible i que, a més, tingui qualitat

Quines diferències hi veu, entre ser paisatgista als Estats Units i ser-ne a Europa?

L'arquitectura del paisatge comença fa uns 150 anys, als Estats Units. El 1858 va haver-hi un concurs per dissenyar el futur Central Park de Nova York. Ja en aquella època es té consciència que el paisatge s'ha de tenir en compte en el desenvolupament de la ciutat. En definitiva, que el litoral, els rius, les roques, els arbres poden ser components de la condició urbana. Això es converteix a finals del segle XIX en una activitat professional per a gent que aleshores s'identificaven com a “arquitectes del paisatge”. A Europa, l'establiment d'aquesta professió com a tal no arriba fins a mitjans del segle XX, i no a tots els països.

Per què el paisatge americà, entès en sentit ampli, fascina tant els europeus? És una qüestió cultural, emocional? Què és?

És la fascinació per l'altre. Nosaltres som l'altre; una forma diferent de ser i de viure. Però és cert que s'hi barregen qüestions culturals i emocionals: hi ha una visió romàntica molt fixada en el subconscient col·lectiu a partir de les icnes de l'Amèrica del progrés dels anys 50 i 60 que encara té molta força. Al mateix temps, i més racionalment, també s'ha donat a Europa una visió que el fenomen de l'*urban sprawl* és dolent per al territori perquè desfigura el camp. Així, durant molts anys, a Euro-

pa s'ha contingut aquest fenomen i s'ha mantingut la ciutat compacta i amb un fort contrast amb els seus voltants rurals. De tota manera, en els darrers anys, vosaltres també teniu *urban sprawl*, i la ciutat comença a envair el camp, de manera que els nostres paisatges, tot i mantenir encara les seves diferències, tendeixen a assemblar-se.

Creu que la societat visual, digital i mediàtica acabarà canviant la nostra visió del paisatge?

Estic convençut que sí. Des del naixement de la idea de paisatge, la seva representació visual ens ha influït en la forma de veure'l, i això és vàlid tant per als pintors holandesos de fa uns segles com per a les imatges digitals dels ordinadors en el nostre segle XXI. Jo crec que la visió que ve condicionada pels ordinadors i la civilització de la imatge afecta la nostra mirada sobre el paisatge en el sentit que pateix una certa superficialitat i feblesa. És inevitable, tenint en compte l'enorme quantitat d'imatges que podem veure i la velocitat amb què ho podem fer avui en dia.

En aquest context, com hem de contemplar la natura?

La visió de la natura en el segle XIX, la imatge romàntica de la natura, ja no ens és vàlida, avui. Aleshores, la natura era una cosa distant,

per ser admirada en la seva majestuositat i reproduïda en pintura o fotografia. Hi havia un desdoblament entre la natura i nosaltres. Ara, el concepte és diferent: nosaltres existim en la natura; en definitiva, som part d'ella, i, en aquest sentit, podem dir que és natural per a nosaltres construir l'entorn. Seguint aquest raonament, d'alguna manera, l'artificialitat també forma part de la natura.

Quin seria l'objectiu final, com a professional, del paisatgista?

Un món saludable per viure-hi i que sigui sostenible. A més, de manera indestruïble de tot això, crear qualitat.

Una professió que es confronta amb reptes plens de complexitat, doncs, com podia ser, per parlar d'un cas concret, la "zona zero", al sud de Manhattan. Quins elements hauria de contenir la rehabilitació de la zona?

Elements que ja tenia, com l'activitat comercial i un centre intermodal de transports de la part baixa de Manhattan. Cal revitalitzar tot això, per una banda, i, per l'altra, cal commemorar un fet absolutament dramàtic que va passar allà mateix. Això és encara més important que el primer element que he citat. És necessari que l'experiència de qui passi per aquest indret sigui equivalent a la que es pot tenir al Grand Canyon, a Sant Pere del Vaticà o veient com la llum entra pels finestrals de la catedral de Chartres. Ha de ser una experiència que deixi sense alè, a prop del que es podria dir sublim. Això es pot aconseguir amb una construcció espectacular, forta, però que, alhora, sigui viva. No puc imaginar una solució tecnològica, convencional i estàtica per a la zona, perquè difícilment pot aconseguir el grau de significació que ha de tenir un memorial per a un fet tan important com aquest. En aquest sentit, nosaltres vam proposar un mur enorme, de 30 metres d'altura, però que tindria irrigació contínua, i en el qual creixerien nombroses plantes. Aquest mur viu no existeix enlloc, seria únic. A l'esplanada, uns quadrats grandiosos, que tothom podria trepitjar, ens recordarien la silueta de la base de les torres. El nostre projecte, però, ha estat desestimat.

Parli'ns d'una intervenció menys espectacular, al riu Charles, a la ciutat de Boston.

És un projecte petit inscrit en un sistema molt més gran, que és el passeig fluvial. El que és més significatiu d'aquesta plataforma sobre el

Crec fermament que cap espai en el qual puguem intervenir és *tabula rasa*. Tot espai ve amb la seva història

riu, amb arbres, és que fa de jardí de rehabilitació per a un hospital i, alhora, forma part d'aquest passeig fluvial, obert a tota la ciutadania. Aquesta coincidència o superposició de funció privada i pública és interessant perquè es revela com a perfectament compatible.

El cas del cementiri de Mount Auburn planteja menys llibertat a l'hora de treballar-hi?

És normal en la nostra professió haver de treballar en un context molt marcat per la història, i aquest n'és un cas paradigmàtic. Un cementiri rural considerat com a monument nacional, i, per tant, com un indret a preservar. Aleshores, quan se'ns demana d'intervenir-hi és quan arriba la reflexió sobre els límits del canvi. En aquest cas, el nostre projecte introdueix la novetat de no marcar tombes individuals; les persones enterrades en aquest indret s'identifiquen de manera col·lectiva en quatre monuments, i això és un canvi respecte a la tradició americana.

Fins a quin punt pesa la tradició sobre els projectes contemporanis d'arquitectura del paisatge?

Crec fermament que cap espai en el qual puguem intervenir és *tabula rasa*. Tot espai ve amb la seva història. Aquí potser ens diferenciem dels europeus. Per exemple, a la ciutat jardí pròpia de la Il·lustració, com és la nostra capital, Washington, cal intervenir-hi tenint en compte aquesta tradició de jardí habitat, i, per tant, privilegiem aquest acostament per damunt de consideracions urbanístiques o ecològiques perquè volem donar prioritat al valor de la història com a representació cultural.

A vostè li agrada parlar del concepte de moviment en relació amb el paisatge. Què vol dir exactament?

El paisatgista, a diferència de l'arquitecte, que crea una cosa estàtica, treballa en uns escenaris que per força canviaran amb el temps, perquè són vius. El moviment és lent, però inevitable. Això ens obliga a pensar en un paisatge que es desplega en el temps en una mena de seqüència cinematogràfica, i aquí cal tenir en compte moltes variables. I allà on nosaltres no arribem en el coneixement d'aquestes variables, doncs hem d'anar a buscar els que en saben, com els botànics o els geòlegs. Hi estem obligats. ■

Albert Punsola